

De meerwaarde
van samenwerking
in een vrij beroep.

Samenwerking en deontologie

Met welke deontologische regels rekening houden in een associatie?

In deze reader bekijken we de vereisten en beperkingen die vanuit de deontologische codes van de meeste vrije beroepen worden uitgevaardigd met betrekking tot associëren en vennootschappen. We sommen op voor wie er specifieke deontologische regels van toepassing zijn en distilleren een zevental krachtlijnen betreffende samenwerken uit de deontologische codes en bepalingen.

1 - VOOR WIE?

Heel wat vrije beroepen kennen expliciete deontologische bepalingen over samenwerking en vennootschappen. Dit is het meest duidelijk het geval bij:

- ✓ Artsen.
- ✓ Dierenartsen.
- ✓ Boekhouders-fiscalisten (BIBF).
- ✓ Accountants-belastingconsulenten (IAB).
- ✓ Bedrijfsrevisoren (IBR).
- ✓ Architecten.
- ✓ Advocaten.
- ✓ Notarissen.

Voor een aantal andere vrije beroepen zijn de deontologische richtlijnen over samenwerking veel minder uitdrukkelijk aanwezig (bv. bij gerechtsdeurwaarders, landmeters, tandartsen of kinesitherapeuten).

Waar te lezen? De precieze bronnen voor de deontologische verplichtingen zijn in de eerste plaats de deontologische codes of reglementen, vaak bekrachtigd door middel van een Koninklijk Besluit. Voor sommige vrije beroepen moet men echter teruggrijpen naar meer algemene teksten over de reglementering van het betrokken beroep. Een concreet overzicht van deze bronnen is opgenomen in dit hoofdstuk.

Interprofessionele samenwerking. In de meeste beroepen is de interprofessionele of multidisciplinaire samenwerking onder de vorm van een integrale associatie totaal verboden. In enkele beroepen bestaat er een opening. Dit geldt vooral in de bouwtechnische sector, waar architecten samen met ‘verenigbare beroepen’ (en onder bepaalde voorwaarden) een multidisciplinaire architecten-associatie of -vennootschap kunnen stichten.

Samenwerken en deontologie in de dagelijkse praktijk. In het concrete dagdagelijkse functioneren van de samenwerkingsverbanden van vrije beroepen lijken deze deontologische beperkingen weinig of geen rol te spelen. Dit is ook enigszins logisch omdat de beroepsethische overwegingen van ordes en instituten voornamelijk aan de orde zijn op sleutelmomenten in het bestaan van een associatie (ontstaan, uitbreiding, einde,...).

2 - ZEVEN KRACHTLIJNEN

In het kader van deze reader is het niet de bedoeling om de specifieke vereisten voor elk beroep afzonderlijk in detail te bespreken. Het is wel belangrijk om enkele grote principes af te leiden.

We kunnen de volgende zeven algemene krachtlijnen distilleren uit de verschillende beroepscode's en reglementen:

1. Burgerlijke vennootschap. Voor alle vrije beroepen geldt dat een op te richten vennootschap, waarin men de professionele activiteiten zal onderbrengen, steeds uitdrukkelijk (volgens de statuten) een burgerrechtelijk karakter dient te hebben. Dit hangt samen met aard van de ondernemersactiviteiten in het vrije beroep. Vrije beroepen stellen immers geen daden van koophandel. Daarnaast zijn er vaak strikte beperkingen opgelegd aan het maatschappelijke doel van de vennootschap. Dit dient in overeenstemming te zijn met de deontologische opdrachten en mag geen met het beroep onverenigbare activiteiten omvatten.

2. Verplichte melding of controle vooraf. Beroepsbeoefenaars die een onderling samenwerkingsverband wensen aan te gaan, dienen dit te melden aan hun orde of instituut. In vele beroepen wenst men ook de concrete teksten van de samenwerkingsovereenkomst of de statuten van de op te richten vennootschap vooraf te controleren en goed te keuren. In een aantal gevallen zal de orde of het instituut het samenwerkingsverband ook apart erkennen. De voorafgaandelijke controle heeft als doel na te kijken of een aantal specifieke clausules en verplichte vermeldingen zijn opgenomen.

3. Enkel of (hoofdzakelijk) erkende beroepsbeoefenaars. De essentie van de associatie, onder de vorm van een professionele vennootschap, is de gezamenlijke uitoefening van een bepaalde vrije beroepsactiviteit. Hieruit lijkt logisch te volgen dat de vennoten dan ook allen (of de ruime meerderheid) beroepsbeoefenaars dienen te zijn. Verschillende ordes en instituten wensen deze vereiste dan ook expliciet te regelen.

Het ligt dan ook voor de hand dat ordes en instituten vaak specifieke eisen stellen aan zaakvoerders of bestuurders. De vennootschap functioneert immers door middel van haar organen. In het algemeen komt het er op neer dat alle (of de meerderheid van de) zaakvoerders of bestuurders ingeschreven moeten zijn als beroepsbeoefenaar bij de orde of het instituut (en voor sommige vrije beroepen geldt als bijkomende voorwaarde dat die zaakvoerder of bestuurder als

natuurlijke persoon de inschrijving bij de Orde of het Instituut dient te nemen en dat de rechtspersoon geen inschrijving kan nemen. Voor beroepsbeoefenaars aan wie het deontologisch wel is toegelaten dat de rechtspersoon een inschrijving neemt bij het Instituut (naast de natuurlijke persoon), dan gebeurt dit via een aparte tableau. (Het is veelal geen vereiste dat bestuurders of zaakvoerders ook aandeelhouder zijn).

4. Uitsluiting bepaalde vennootschapsvormen. Een aantal ordes en instituten wenst enkele vennootschapsvormen expliciet uit te sluiten, i.c. de NV en de commanditaire vennootschappen. Daar waar de NV toch is toegelaten, zal deze vennootschapvorm enkel gebruikt kunnen worden onder bijkomende voorwaarden (zie verder).

5. Enkel aandelen op naam. De vereiste dat aandeelhouders erkende beroepsbeoefenaars moeten zijn, heeft ook gevolgen voor de vorm waaronder de aandelen of deelbewijzen in vennootschappen kunnen bestaan. Om ordes en instituten toe te laten de identiteit van de vennoten na te gaan, eisen zij dat aandelen op naam zijn. Enkel in de beroepen waar de NV of de CVA (Commanditaire Vennootschap op Aandelen) is toegelaten, is dit een noodzakelijke bijkomende vereiste.

6. Beperkingen of procedure voor de overdracht van aandelen. Verschillende ordes en instituten wensen de mogelijkheden om aandelen over te dragen en/of nieuwe vennoten toe te laten ook specifiek geregeld te zien in overeenkomsten of statuten. In een aantal gevallen vraagt men gewoon een duidelijke procedure uit te werken voor de verschillende aspecten van de overdracht van aandelen en het toetreden van nieuwe vennoten. In andere gevallen zal men een bijzondere meerderheid in de algemene vergadering opleggen bij dergelijke beslissingen.

7. Persoonlijk en onbeperkt aansprakelijk voor beroepsfouten. Een aantal ordes en beroepsinstituten vereisen ook dat er bij de uitoefening van het beroep in het kader van een rechtspersoon duidelijkheid blijft bestaan over de specifieke aansprakelijkheid van de beroepsbeoefenaar voor beroepsfouten. Voor de meeste vrije beroepen geldt tot op vandaag de regel dat beroepsbeoefenaars die het beroep onder de vennootschapsvorm mogen uitoefenen, niet kunnen genieten van de beperkte aansprakelijkheid van die vennootschap. De deontologische bepalingen van de verschillende vrije beroepen bepalen dat de aansprakelijkheid voor beroepsfouten steeds persoonlijk en onbeperkt blijft kleven aan de natuurlijke persoon van de beroepsbeoefenaar. De architecten zijn de eerste vrije beroepsbeoefenaars die dit principe op de helling zetten door wettelijk te voorzien dat ook de aansprakelijkheid voor beroepsdaden kan worden beperkt in een vennootschap door de verhaalbaarheid van de schade door beroepsfouten te beperken tot het vennootschapsvermogen en zo het persoonlijke vermogen van de vennoten te vrijwaren. Soms legt men expliciet de deontologische en/of wettelijke verplichting op aan de beroepsbeoefenaars om zich te verzekeren en/of dat er een bijkomende verzekering bestaat voor de rechtspersoon.

3 - OVERIGE DEONTOLOGISCHE EISEN

Naast de boven vermelde meest courante vereisten die men vanuit de ordes en instituten stelt aan samenwerkingsverbanden en associaties, vindt men het in een aantal beroepen nodig nog bijkomende vermeldingen, clausules of afspraken te laten opnemen in de contracten of statuten bij samenwerking (De Orde van Geneesheren gaat hierin duidelijk het verst). Men kan daarin twee groepen van clausules onderscheiden.

1. Onafhankelijkheid. Enerzijds zijn er een aantal bepalingen die er op gericht zijn de onafhankelijkheid van de beroepsbeoefenaars en de vennootschap maximaal proberen te waarborgen. Deze zorg is bv. terug te vinden in vereisten die te maken hebben met de bescherming van de keuzevrijheid van de cliënt en controle van de jaarrekening van de vennootschap.

2. Collegialiteit. Anderzijds zijn er vereisten die ingrijpen in het feitelijke onderlinge functioneren en samenwerken van de vennoten. Hierbij vraagt men concrete afspraken te voorzien voor o.a. werk- en tijdsverdeling, verdeling van de inkomsten en de aanpak van geschillen tussen vennoten.

Overzicht bronnen voor deontologische bepalingen ‘samenwerken’

Accountants en Belastingconsulenten	<p>Wet van 22 april 1999 (B.S. 11 mei 1999, 2de ed.)</p> <p>K.B. van 4 mei 1999 (B.S. 29 juni 1999, 2de ed.)</p> <p>K.B. van 1 maart 1998 (B.S. 31 maart 1998)</p> <p>www.eic-iab.be</p>
Advocaten	<p>Reglement Nationale Orde van Advocaten van 8 maart 1990 voor samenwerking tussen advocaten van verschillende balies.</p> <p>www.advocaat.be</p> <p>Voor samenwerking tussen advocaten van één balie cfr. reglement van plaatselijke balie (bv. Balie Brussel art. 281-305)</p> <p>www.baliebrussel.be</p>
Apothekers	<p>Art 18 § 1-2 KB nr. 78 (WUG)</p>
Architecten	<p>Aanbeveling betreffende de uitoefening van het beroep van architect in het kader van een vennootschap of associatie (28.11.1997)</p> <p>Wet van 15 februari 2006 (B.S. 25.04.2006)</p> <p>KB van 25 april 2007 (B.S. 23 mei 2007)</p> <p>www.ordredesarchitects.be</p>
Artsen	<p>Code van Geneeskundige Plichtenleer (vnl. Art. 159-165)</p> <p>www.ordomedic.be</p>
Bedrijfsrevisoren	<p>Wet 22 juli 1953</p> <p>K.B. 15 mei 1985</p>

Boekhouders- Fiscalisten	<p>K.B. 10 januari 1994 (B.S. 18 januari 1994)</p> <p>KB van 30 april 2007 (B.S. 24 mei 2007)</p> <p>www.ibr-ire.be</p> <p>Wet van 22 april 1999 (B.S., 11 mei 1999, 2de ed.)</p> <p>K.B. van 4 mei 1999 (B.S., 29 juni 1999, 2de ed.)</p>
Dierenartsen	<p>K.B. van 11 december 1997</p> <p>K.B. van 15 februari 2005 (B.S. 16 maart 2005)</p> <p>www.bibf.be</p> <p>Code der plichtenleer (vnl. Hoofdstuk XII)</p> <p>www.ordederdierenartsen.be</p>
Gerechtsdeurwaarders	<p>Voorwaarden voor de oprichting van een burgerlijk professionele vennootschap (Beslissing vaste raad van de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders op 3 juni 1987.)</p>
Kinesitherapeuten	<p>Art 18 § 1-2 KB nr. 78 (WUG)</p>
Landmeters	<p>KB van 15 december 2005</p>
Notarissen	<p>Wet van 25 Ventôse van het jaar XI op het notarisambt, zoals gewijzigd door de wetten van 4 mei 1999, afdeling III (Officieuze coördinatie)</p> <p>www.notaris.be</p>
Tandartsen	<p>Art 18 § 1-2 KB nr. 78 (WUG)</p>

De concrete teksten zijn doorgaans te raadplegen op de vermelde websites van de organisaties of via www.staatsblad.be of www.juridat.be van de FOD justitie.

VOORSTELLING KENNISCENTRUM

Met de steun van het Europees Sociaal Fonds bouwt FVIB aan het KENNISCENTRUM |SAMENWERKEN IN ASSOCIATIE. Vanuit het kenniscentrum neemt de Federatie initiatieven om het samenwerken in associatie door vrije beroepers te ondersteunen en bij te staan bij praktische vraagstukken. Het motto is: u staat er niet alleen voor!

Vrije beroepen ontmoeten elkaar

Op regionale netwerkevents brengt FVIB beoefenaars van vrije beroepen samen. Op een ontspannen wijze maakt men nader kennis met specifieke aspecten van het samenwerken in associatie. Collega's met een gereputeerde staat van dienst leggen vrank en vrij getuigenis af van hun ervaringen, reflecteren over succesfactoren en geven bruikbare tips.

Workshops en seminaries

Via aangepaste opleidingsmomenten kan u leren hoe aan belangrijke aandachtspunten bij het samenwerken kan worden vormgegeven. FVIB vertrekt daarbij van concrete ervaringen en succesverhalen die Vlaamse beroepsbeoefenaars in hun praktijk meemaken.

Communicatie

Een regelmatige nieuwsbrief wil de vrije beroeper op de hoogte houden van alle initiatieven van het FVIB-KENNISCENTRUM | SAMENWERKEN IN ASSOCIATIE. Een website brengt de bruikbare instrumenten op muisklikafstand: www.fvib.be/samenwerken.

Eerste lijnsadvies

Voor alle inlichtingen en concrete vragen contacteer:

FVIB | Kenniscentrum samenwerken in associatie

Mevr. Sanderijn Vanleenhove

Spastraat 8 | 1000 Brussel | 02/238.05.44. | e-mail: fvib@unizo.be

of via de website www.fvib.be/samenwerken

© FVIB – Federatie voor Vrije en Intellectuele Beroepen. Brussel, 2007

met steun van

ESF : Bijdragen tot de ontwikkeling van de werkgelegenheid door het bevorderen van inzetbaarheid, ondernemerschap, aanpasbaarheid en gelijke kansen en door het investeren in menselijke hulpbronnen.